

Gemeente Olst-Wijhe
T.a.v. het College van Burgemeester en Wethouders
Raadhuisplein 1
8131 BN Wijhe

Datum 9-1-2018
kenmerk A86533/JvG/AZ
doorkiesnummer 038-4281520
onderwerp GGD-advies inzake NRD Energievisie Olst-Wijhe

Geachte heer, mevrouw,

In uw brief van 28 november 2017 nodigt u ons uit om advies te geven op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Energievisie Olst Wijhe. GGD IJsselland gaat graag op uw verzoek in. Ons advies richt zich op het zo goed mogelijk in kaart brengen van de te verwachten effecten van duurzame energieopwekking in het algemeen en wind en zonne-energie in het bijzonder op de gezondheid van omwonenden. Onze belangrijkste aandachtspunten volgen hierna. In de bijlage wordt meer specifieke ingegaan op gezondheidseffecten van verschillende typen energiebronnen.

1. Goede communicatie en participatie van omwonenden blijkt onontbeerlijk voor het beperken van gezondheidseffecten door hinder en bezorgdheid bij omwonenden. De GGD is daarom verheugd dat de gemeente Olst-Wijhe heeft gekozen voor een participatief planproces. Desondanks wil de GGD het belang van goede communicatie/participatie nogmaals benadrukken.
2. In de NRD van 11 november 2017 van Bosch&Van Rijn (pag. 4) wordt de NRD beperkt tot wind- en zonne-energie. Bio-vergisting wordt buiten beschouwing gelaten. Gezien het effect van (grootschalige) biovergisting op de omgeving door (het risico op) geurhinder, externe veiligheid en de beleving van omwonenden hiervan, vraagt de GGD om ook biovergisting in de NRD/MER mee te nemen en als gemeente af te wegen waar dergelijke activiteiten worden toegestaan en waar niet.
3. De GGD adviseert om het thema gezondheid nadrukkelijk in de NRD mee te nemen. Daarbij gaat het niet alleen om de "harde" milieunormen, maar ook om hinder en beleving van omwonenden. Zo blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek bij windturbines dat omwonenden bij dezelfde geluidniveaus meer geluidhinder ervaren als zij de turbines ook zien dan wanneer deze onzichtbaar zijn.

Voor meer informatie zie de bijlage.

Postadres

Postbus 1453
8001 BL Zwolle
T (038) 428 14 28
F (038) 428 15 19
I www.ggdijsselland.nl
E info@ggdijsselland.nl

Milieu & Gezondheid

T 0900 277 77 77

GGD Twente en GGD IJsselland
werken samen op het gebied van
milieu en gezondheid

Mocht u naar aanleiding van dit advies nog vragen of opmerkingen hebben, dan ben ik graag bereid tot een nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

Jan van Ginkel
Aletta Zijlstra
milieugezondheidkundigen

Bijlage

Aandachtspunten voor het beperken van gezondheidseffecten van duurzame energieopwekking

Windturbines

De invloed van windturbines op de omwonenden betreft:

1. Visuele aspecten
2. Geluidhinder
3. Veiligheid

Naast de grote zichtbaarheid vanwege de hoogte, trekken windturbines ook de aandacht door de draaiende wieken. Door de beweging kunnen lichtvariaties optreden. De zichtbaarheid heeft ook direct effect op de ervaren geluidhinder: zichtbare turbines leveren meer ervaren geluidhinder dan niet-zichtbare (bij het zelfde geluidniveau). Bovendien geven windturbines meer geluidhinder dan bijvoorbeeld weg- of railverkeer bij gelijke geluidsniveaus. Wanneer omwonenden economisch voordeel hebben van een turbine rapporteren ze vrijwel geen hinder. Nachtelijk geluid van windturbines kan slaapverstoring veroorzaken.

Voorts adviseert de GGD om:

- Naast toetsing aan geluidsnormen ook het verwacht aantal (ernstig) geluidsgehinderden en slaapverstoorden per bestudeerde alternatief te schatten.
- Bij het realiseren van niet-gangbare en/of nieuw type windturbines kritisch te kijken of de algemene dosis-effectrelatie geluid mag worden gehanteerd en of een correctie hierop wenselijk.
- Per voorgesteld alternatief de *cumulatieve* geluidbelasting aan de gevel te bepalen, zowel met andere windmolens als met andere geluidsbronnen.
- Bij de keuze voor het type windturbine het beperken van hinder bij derden als uitgangspunt te hanteren, en niet het maximale economisch voordeel. De GGD adviseert verder dat mitigerende maatregelen idealiter worden toegepast om de situatie *na* realisatie te optimaliseren en dat deze *niet bij aanvang* reeds nodig zijn om aan de normen te voldoen.

Zonne-energievelden

Voor zonne-energievelden hanteert de GGD de volgende adviezen:

1. De magnetische veldsterkte op de erfafscheiding van het zonneveld is kleiner dan 0,4 micro Tesla;
2. Geluid afkomstig van het zonneveld (met name (koeling van) transformatoren en omvormers) is kleiner dan 43 dB Lden
3. De afstand tot de dichtstbijzijnde woning en andere gevoelige bestemmingen is tenminste 50 m (dit is mede ingegeven door het beperken van de hinder door schitteringen).

Zowel bij de omvormers als de transformatoren van een zonnepark zullen extreem laagfrequente *elektromagnetische velden* (ELF) vrijkomen. Ten aanzien van elektromagnetische straling bij hoogspanningsmasten hanteert de overheid een voorzorgprincipe waarbij een grens wordt aangehouden van 0,4 micro Tesla (μT). Deze voorzorgsmaatregel komt voort uit de resultaten van wetenschappelijk onderzoek waaruit een statistisch significante associatie blijkt tussen het optreden van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse hoogspanningslijnen (wat blootstelling aan magnetische veldsterkten boven circa 0,4 μT betekent). Er is onzekerheid over het bestaan van een oorzakelijk verband. Vanwege deze onzekerheid en de ernst van het eventuele effect (leukemie bij kinderen) adviseert de GGD om uit voorzorg langdurig verblijf van kinderen in een

ELF magnetisch veld hoger dan 0,4 μT zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, te vermijden. De GGD-en adviseren om ook bij andere bronnen van ELF-EM velden, zoals onderstations en transformatorhuisjes, dit voorzorgsprincipe te hanteren. Vandaar het advies om dit voorzorgsprincipe ook te hanteren bij de ontwikkeling van een zonnepark door de afstand van het zonnepark tot woningen en gevoelige bestemmingen zodanig te laten zijn dat de magnetische veldsterkte bij de gevoelige bestemmingen niet boven de advieswaarde van 0,4 μT komt.

Bio-vergisting

Belangrijke aandachtspunten bij biovergisting zijn:

1. Kans op geurhinder
2. Externe veiligheid, m.n. blootstelling aan H_2S en NH_3 bij eventuele calamiteiten

Bij veel omwonenden van biovergisters heerst de angst op blootstelling aan gevaarlijke gassen bij eventuele calamiteiten. Het is belangrijk deze risico's goed in beeld te brengen en met omwonende te communiceren. Daarnaast treedt, afhankelijk van het systeem en de bedrijfsvoering, soms/regelmatig geurhinder op. Het spreekt voor zich dat dit tot een minimum beperkt wordt en omwonenden goed worden geïnformeerd over de oorzaak van eventuele geurhinder zodra deze optreedt.